

Van onze verslaggever

Bloed kroop waar het niet gaan kon

HILVERSUM — De Zangeres Zonder Naam zingt: „De schoonste Energie is de Kernenergie” op haar bekende wijze en doet in hetzelfde lied een dringend beroep op ons allen: „Mensen toon je moed, geef je bloed, want het is ons eigen bloed dat de wereld draaien doet”. Een ongebruikelijk lied, maar het zit dan ook in een ongebruikelijke documentaire. Een gespeelde documentaire getiteld *Bloed* en geschreven door Gerben Hellings naar aanleiding van het boek van Roel van Duyn, dat dezelfde titel draagt.

Vrijdagavond zendt de KRO na Brandpunt deze documentaire uit, die geregisseerd werd door Fons Grasveld. Volgens de regisseur moeten we zijn werkstuk vooral zien als een pamflet in de ruimste betekenis van het woord, tegen de kerncentrale in Kalkar en tegen de drie procent heffing op de elektriciteitsrekeningen ten behoeve van deze centrale.

Grasveld is degene die op het idee is gekomen om het boek van Roel van Duyn te gebruiken als basis voor een documentairachtige film. Hij is met dit idee naar Gerben Hellings gestapt omdat deze met zijn spel Rudy Schokker huist niet meer — destijds uitgezonden door de VPRO — bewezen had heel goed een documentairachtig verhaal over een mogelijke werkelijkheid te kunnen schrijven. Aanvankelijk hadden ze het idee om hun programma als een extra-Brandpunt-uitzending te brengen, maar dat is op het laatste moment nog veranderd, hoewel er natuurlijk door het moment van uitzenden en door de aanwezigheid van Ad Langebent in de documentaire nog verwarring genoeg kan ontstaan.

De gespeelde documentaire speelt zich af in 1983. Ad Langebent ondervraagt dan de ex-professor Wouter van der Weide, die tien jaar geleden enorm opzien heeft gebaard met een schandaal met een bloedgekoelde kweekreactor in het Duitse plaatsje Kalkar. Een reactor, die werd gesticht door de regeringen van Duitsland, België en Nederland tezamen. Ad Langebent noemt de

man de grootste oplichter van de zeventiger jaren en vraagt hem nog eens die merkwaardige geschiedenis van zijn zogenaamde uitvinding, een kweekreactor, gekoeld met bloed van mensen te vertellen.

Van der Weide vertelt dat hij een grap had bedacht om de hele bouw van de kernreactor te saboteren en dat hij daarom vertelde dat menselijk bloed veel beter gebruikt kan worden dan natrium bij het koelen van een kweekreactor. Maar deze grap werd serieus genomen en hij werd zelfs professor. Op dat moment zag hij geen weg terug meer. Hij moest wel doorgaan met zijn grap.

Interviews uit de zeventiger ja-

ren met de directeur van het Reactor Centrum Nederland, met zijn vriend de bioloog Arie Vreugdenhill, met dr Hazewindus en vele anderen maken duidelijk dat zij in Van der Weide geloofden en dat zelfs regeringen over de bezwaren heenstapten en de donorplicht instelden om bloed voor de kweekreactor te krijgen. We zien in de documentaire de opkomst van politicus De Vis die eerst als oppositieleider, later als minister van economische zaken en tenslotte als minister-president met het project te maken krijgt. Den Haag Vandaag is in topvorm.

Tenslotte wordt met veel tamtam de opening van de bloedge-

koelde kweekreactor in Kalkar bekendgemaakt en op de dag van de opening blijkt direct dat het bloed kroop waar het niet gaan kan. Van der Weide krijgt gevangenisstraf. De Vis is een gebroken man.

Fons Grasveld heeft het geheel op een alleszins ludieke manier aangepakt maar toch buiten de kaboutersfeer gehouden omdat hij het onderwerp daar te ernstig voor acht. Hij vindt dat er wel degelijk parallellen met de werkelijkheid in het stuk terug te vinden zijn en dat zijn waarschuwing aan het slot: mensen laten zich zo makkelijk wat wijsmaken, serieus genomen dient te worden.

„Ik heb,” zegt hij „een stuk willen filmen dat niet puur informatief is, maar tegelijkertijd wel een hoop informatie verschaft.” Voor zijn film heeft hij niet op het terrein van het reactorcentrum mogen filmen. Hij heeft met uitzondering van Ton van Duinhoven, die de drie creaties *De Vis* neerzet, gewerkt met amateurs en dat levert weer — net als bij Rudy Schokker — goede resultaten op. De rol van de kernfysicus wordt gespeeld door Dirk Nolson, die bij het Reactorcentrum Nederland in Petten werkzaam is geweest, maar daar is weggegaan.

Een bijzondere rol speelt ook de ex-journalist, thans dramaturg bij de Nieuwe Comedie in Den Haag, Ben Bos, als de bioloog Arie Vreugdenhill. Verdere opvallende figuren zijn Gijs Stappershoef als psychiater en St John, die nu voor de verandering geheel gekleed in beeld is.

Het geheel is een uitermate onderhoudende film geworden die echter door het verschijnen van Ton van Duinhoven niet die krachtige shockwerking heeft die destijds bij Rudy Schokker werd bereikt. Mogelijk ligt dit ook aan het feit dat na deze uitzending van Rudy Schokker ook het IKOR al eens met een gespeelde documentaire kwam, die overigens ook over een kerncentrale handelde.

Scène uit „Bloed”.